

SIRA SENDE: Değerler Eğitimi Oyunu Ve Etki Değerlendirmesi

Erol DURAN

Milli Eğitim Bakanlığı, erolduran@hotmail.com Orcid: 0000-0002-0669-1557

Ertuğ DURUKAN

Milli Eğitim Bakanlığı, ertugdurukan@gmail.com Orcid: 0000-0001-5759-9913

Mehmet ÇÖZELİ

Milli Eğitim Bakanlığı, karadere2001@hotmail.com Orcid: 0000-0002-8925-9793

Fazilet GÖKLER

Milli Eğitim Bakanlığı, fgokler82@gmail.com Orcid: 0000-0002-8242-5971

Özet:

Tasarladığımız “Sıra Sende!” oyunun kuralı; tanıdığımız ya da tanımadığımız birine iyilik yapıyoruz, sıra sende kartı bırakıp hızla uzaklaşıyoruz ya da kartı bırakıp onun bizi göremeyeceği bir yerden onu izliyoruz. “Sıra Sende!” oyunu; yapılan iyiliğin kim tarafından yapıldığının bilinmediği, kim tarafından yapıldığı bilinmediği için borçlu kalınmayacağı, iyilik yapan kişinin bir karşılık beklemediği, kişinin önce kendi mutluluğu için kendi isteği ile harekete geçtiği, kartı bir sonrakine devrettiği için iyiliklerin katlanarak çoğalacağı bir oyundur. Tasarladığımız “Sıra Sende!” oyunu ile öğretmen, öğrenci, veli ve okul personelinin aktif katılımı ile okulda değerlerle ilgili olumlu bir hareketlilik ve iyilik yapmanın kalıcılığı sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma, Sıra Sende! Oyununun etkisinin incelenmesine yönelik nitel bir çalışma biçiminde tasarlanmıştır. Araştırma içerisinde anket, katılımlı gözlem yöntemi ve görüşme teknikleri uygulanmıştır.

Öğrenciler toplumda iyilik yapma davranışında ki azalmayı, toplumda artan maddiyata bağlılık ve yapılan iyiliklerde çıkar gözetilmesi ya da çıkar olarak anlaşılmasına bağlamaktadırlar. Hayatın hızlı akışının güvensizlik ve duyarsızlığı da beraberinde getirdiği yapılan iyiliğin Allah rızası için olduğunu unutturduğunu düşündükleri söylenebilir. Öğrencilerin maddiyata bağlı olmadan yapılabilecek iyilikleri, hoşgörülü olmak, güler yüz göstermek ve tebessüm etmek olarak cevaplamaları toplumsal olaylara duyarlı olduklarının da bir göstergesi olarak görülebilir.

Öğrenci, öğretmen, veli ve personelin birlikte yer almasının değerler eğitimi açısından verimli olduğu Sıra sende projesi için; okul değerler kültürü oluşturmada etkili, iyilik yapmak, iyilikleri paylaşmak, iyilik yapmanın verdiği keyfi yaşamak ve iyilikleri devamlı kılmak için etkili bir çalışma olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar kelimeler: Değerler Eğitimi, İyilik, Oyun, Okul Kültürü

IT'S YOUR TURN: Values Education Game Impact Assessment

Abstract:

The rules of the game we designed “It's Your Turn!” is to do a favour to someone we know or don't know, leave the it's your turn card and walk away quickly, or we leave the card and follow him from a place where he can't see us. This game is a game where it is not known who made the good deed, no one will be indebted for it, the person who does the good does not expect anything in return, the person first takes action for his own happiness, and the favours will multiply exponentially because the card is handed over to the next one. With this game we have designed, it has been tried to ensure a positive activity related to values and the permanence of doing good in the school with the active participation of teachers, students, parents and school personnel.

This research was designed as a qualitative study to examine the effect of the game "It's your turn!". Questionnaire, participatory observation method and interview techniques were used in the research.

The students attribute the decrease in the behaviour of doing good in the society to the increasing materiality in the society and to the fact that the favours are taken into account or understood as an interest. It can be said that they think that the fast flow of life brings with it insecurity and insensitivity, making them forget that the good they do is for the sake of God. Students' answers to the good things that can be done without being dependent on material things as being tolerant, and smiling can be seen as an indicator of their sensitivity to social events.

For this project where the participation of students, teachers, parents and staff together is productive in terms of values education; We can say that it is an effective work in creating a culture of school values, doing good, sharing goodness, experiencing the pleasure of doing good and maintaining goodness.

Keywords: Values Education, Kindness, Play, School Culture

1. GİRİŞ

Toplumsal yapının düzenli ve sağlıklı yaratılması ve sürdürülmesi için değerler çok önemlidir. Toplumu oluşturan tüm bireylerin ortak ve olumlu değerlere sahip olması, o toplumun gelişmişlik düzeyini ve toplumsal yapının sağlıklı işleyişini doğrudan etkiler. Toplumun bu ideal ve doğru değerlere sahip olması, tarihte daha kalıcı bir yer edinmesini ve daha başarılı nesiller yetiştirmesini sağlar. Neticede sadece yazılı ve hukuk kuralları olan, ahlaki değerlerin olmadığı barışçıl bir toplum tasavvur etmek mümkün değildir. Bu değerlerin toplumun tüm üyelerine doğru bir şekilde aktarılması her konuda olduğu gibi eğitimle mümkündür. İdeal bir toplum yaratmak için hem evrensel hem de kültürel değerlerin bireylere aktarılmasında eğitim sistemi çok önemli bir rol oynamaktadır.

Bu noktada akla ilk gelen sorular “Değerler eğitimi nedir?” ve “Değerler eğitimi nasıl verilmelidir?” olmaktadır. Bu soruların her biri doğru ve ayrıntılı olarak cevaplanmayı hak ediyorlar. Değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçüt olarak kullanılan olgulardır. Değer, belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak tanımlanmakla beraber, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlar olarak da gösterilmektedir. Değer, bireylerin topluma uyumunu sağlayan standartlardır. Bu bağlamda değerler, bilinçli ve amaçlı davranışın genel ölçütü olup sosyal eylemde bulunan bir kişinin sosyal olarak kabullenilebilen olgu ve istekleri için temel atıf noktası görevini görmektedir (Özensel,2003). Gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlar başta olmak üzere tüm toplumlarda eğitim sistemlerinin temel amaçlarından biri, o toplum tarafından doğru ve iyi olarak kabul edilen değerleri bireylere aktarmaktır. Elbette toplumu oluşturan bireylerin eğitimi açısından en önemli dönemlerden biri de ilkokul çağıdır! İlköğretimin işlevlerinden biri de toplum tarafından benimsenen ve doğru kabul edilen değerleri toplumun genç bireyelerine kazandırmaktır. Elbette küçük çocuklar genellikle henüz ahlaki kavramları algılayacak zihinsel yeterliliğe sahip değildirler, ancak bu ahlaki kavramları ilkokul ve okul öncesi dönemde aktarmak sonraki yıllara göre çok daha kolaydır. Öyleyse, Birçok ülkede uygulanan değerler eğitimi de öğrencilerin bu değerleri tanımasını sağlaması açısından oldukça önemlidir. Peki, son yıllarda yeniden gündeme gelen değerler eğitimi nedir?

“Değerler eğitimi nedir?” Sorunun cevabı aslında oldukça basittir. Değerler eğitimi aslında tüm insani değerlerin öğrencilere kapsamlı bir şekilde öğretildiği bir tür karakter eğitimi olarak tanımlanabilir.

İnsanlar hayatın amacını, ilke ve önceliklerini önce zihinsel dünyalarında oluştururlar. Bunlar insanlara yön veren değerlerdir (Turan ve Aktan, 2008). İnsan davranışları dolaylı veya doğrudan değerler tarafından yönlendirilmektedir (Dilmaç, 2002). Bu yüzden bireylerin içinde yaşadıkları topluma etkin bir katılım sağlamaları ve dengeli bir kişilik geliştirebilmelerinde değer öğretimi büyük önem taşımaktadır. Değerlerin ne olduğunu daha

iyi anlayabilmek için özelliklerinin bilinmesi gerekir (Bostan, Bostan, Sarpkaya, Yabacı, 2020a).

Sahip olunan değerler kişinin toplum içerisindeki konumunun belirlenmesinde etkili olmaktadır. Bu değerler sayesinde birey, diğer insanlar ile etkili iletişime geçebilir ve sosyal konumunun belirlenmesi için uygun bir zemin hazırlayabilir (Bostan, Bostan, Sarpkaya, Yabacı, 2020b).

“Eğitimin gayesi ne olmalıdır?” sorusuna eğitim tarihindeki en büyük pedagoglar “ahlaki karakter” karşılığını vermişlerdir. Eğitimin bu en üst gayeye ulaşabilmesi için okullar; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve sosyal davranışlarını etkileyebilmelidirler. Çağın getirdiği olumsuz durumlar karşısında, okullar öğrencilerine iyi tercihler yapabilmek için seçenekler gösterebilmeli ve aynı zamanda bu tercihleri yapabilmeye stratejilerini sunabilmelidirler (Ekşi, 2003).

Bilindiği gibi okullar, özellikle temel eğitim kurumları, sadece mesleki veya akademik eğitimin verildiği yerler değildir. Çocukları ve gençleri iş hayatına olduğu kadar sosyal hayata da hazırlayan okullar, çocukların ahlaki gelişimine katkı sağlayacak değerlerin aktarılmasında ve karakterlerinin sağlam bir şekilde oluşmasını sağlamakta da sorumluluk almaktadır. Birçok okulda aktif olarak uygulanan değerler eğitimi etkinlikleri ve değerler eğitimi proje örnekleri ile çocukların var olan toplumsal ve evrensel değerleri benimsemeleri ve yeniden üretmeleri mümkündür (Elbir & Bağcı, 2013; Bostan, Bostan, Farsak, 2021).

Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına bakıldığında iyi vatandaş yetiştirmenin temel gaye olarak alındığı görülmektedir. Yine genel amaçlar incelendiğinde, Türk milletinin milli, ahlaki, manevi ve kültürel değerlerinin öğrencilere kazandırılmasının Türk eğitim sisteminin en temel amaç ve görevlerinden birisi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Aile, çevre ve okul; bireylerin hayatlarına yön verecek olan değer ve tutumların kazandırılmasında bu faktörler en önemlileridir. Bireylerin hayatları boyunca etki edecek eğitimlerinde istenilen etkinin ortaya çıkması aile, okul ve çevrenin işbirliği içinde çalışmalarına bağlıdır (Yiğit, 2007). Bununla birlikte okuldaki öğretmenler ve ailelerini kültürleri birbirinden farklı olabilmektedir. Birbirlerini değer ve kültür bakımından da etkileyen bu iki faktör birbiriyle uyumlu ve ortak değerler üzerinden çalışmalıdırlar (Yiğit, 2007). Aile ve çevre okuldan önce bireyin ilk eğitimiyle birlikte değer eğitimi başlamaktadır. Bireyin kişilik şekillenmesi küçük yaşlarda meydana geldiğinden, çocukluğun ilk yılları çok önemlidir. Çocuklar okula gelemeden önceki ilk eğitimleri ailede başladığından, değerlerin öğretiminde ailenin önemi daha da büyüktür. Aslında değer eğitimi çocuğun yaşadığı her ortamda meydana gelmektedir (Doğanay, 2011). Bu yüzden evde aile bireyleri okulda öğretmenleri bireylere işbirliği halinde çalışarak model olmalıdırlar (Dilmaç, 2002).

Değer ve öz düzenleme ilişkisine ilişkin yapılan bir araştırmada değerler eğitiminin ergenlik döneminde ki bireylerin öz düzenleme stratejileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Deneysel olarak gerçekleştirilen araştırmada; ergenlere verilen değerler eğitiminin öğrencilerin öz düzenleme becerilerini, bilişsel stratejilerini ve içsel değerini arttırdığı, sınav kaygısını ise azalttığı sonucuna varılmıştır (Ergün, 2013). Yapılan araştırmalarda göstermiştir ki öğrencilerde değerler eğitimi etkinliklerinin olumlu sonuçları çok yönlü görülmektedir. Değerler eğitiminin çocuklar üzerinde sadece sosyal ve duygusal değil aynı zamanda bilişsel, ahlaki ve psikomotor gelişim açısından da inceleyen araştırmalar bulunmaktadır. Cevherli (2014), okulöncesi dönem değerler eğitimi konu edindiği araştırmasında bu dönemin; çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor, sosyal, ahlaki gibi birçok gelişimini tamamları, dini duygunun gelişiminin ve dini konulara merakın en yoğun olması, çocukların gelecekteki kişilik yapılarını, duygu ve düşüncelerini doğrudan etkilemesi

nedeniyle oldukça önemli bir dönem olduğunu belirtmektedir. Örneklem grubunu Boğaziçi Eğitim Hizmetlerinde görevli 13 değerler eğitimi uzmanının oluşturduğu araştırma sonucunda; okul öncesi eğitim kurumlarında din ve ahlak eğitiminin eğitim alanı olarak belirlenmesi gerektiği ve alanın uzmanları tarafından çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun programlar hazırlanması gerektiği vurgulanmış, bu dönemde eğitim ortamlarının görsel, işitsel ve teknolojik materyallerle zenginleştirilmesi ile değerler eğitiminin çok daha etkili bir şekilde verilebileceği ifade edilmiştir (Güçlü, 2015). Bu nedenle zenginleştirilmiş oyunlar hem öğrencilerin ilgisini daha kolay çekebilir ve etkili bir eğitim yöntemi olabilir.

Değişen toplum yapısıyla beraber cömertlik, yardımseverlik, saygı, sevgi gibi çok sayıda değerler artık oldukça zayıfladığını belirtilen bir çalışmada okullara önemli görevler düştüğü dile getirilmekte, konuya ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmektedir. Öğretmenler değerler eğitimine okullarda yer verilmesi gerektiğini belirtirlerken, bu eğitimin sadece kağıt üzerinde kaldığını belirtmekte ve değerler eğitiminin okulda sosyal faaliyetler ya da etkinlikler olarak planlanmasının gerektiğini ifade etmektedirler. Yine bu çalışmada değerler eğitim konusunun öğrenci başarısı üzerinde doğrudan, gözlenebilir bir etkisi olmadığı için hem ailenin hem de okulun bu konuya gereken önemi vermediği vurgulanmaktadır (Ateş,2013).

Tasarladığımız “Sıra Sende!” oyunu, tüm bu görüşlerin toplamında ortaya çıkmıştır. “Sıra Sende!” oyunu; yapılan iyiliğin kim tarafından yapıldığının bilinmediği, kim tarafından yapıldığı bilinmediği için borçlu kalınmayacağı, iyilik yapan kişinin bir karşılık beklemediği, kişinin önce kendi mutluluğu için kendi isteği ile harekete geçtiği bir oyundur.

Tasarladığımız “Sıra Sende!” oyunu ile öğretmen, öğrenci, veli ve okul personelinin aktif katılımı ile okulda değerlerle ilgili olumlu bir hareketlilik ve iyilik yapmanın kalıcılığı sağlanmaya çalışılmıştır. Kartın sonraki kişiye bırakılarak sırada ki kişiyi de oyunun içine dahil etmeye çalıştığı ve böylece iyiliklerin artarak çoğalması hedeflenmiştir.

1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; tasarladığımız “Sıra Sende!” oyununun öğrencilere iyilik değerini kazandırmasındaki etkililiğini tespit etmektir. Aynı zamanda “Sıra Sende!” ile öğrencilerin iyilik görüşleri ortaya çıkarılacaktır. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin iyilik yapmaya teşvik edilmesi, çevrelerinde iyilik değerinin ve iyi insanların var olduğunu fark etmelerinin sağlanması düşünülmektedir.

“Sıra Sende!” oyununa, öğrencilerin bakış açıları ve bu oyunun iyilik yapma anlayışlarına olan etkisi hakkındaki görüşleri ortaya konarak okullarda uygulanabilmesi konusunda yararlı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca Sıra Sende, değer eğitimi çalışmalarına da örnek oluşturabilecektir.

1.2. Problem Cümlesi

Öğrencilerin, iyilik konusundaki duyarlılıkları ve toplumdaki iyilik eğilimlerine ilişkin algılamaları nasıldır? Sıra Sende! Oyunu öğrencilerde iyilikseverlik değerinin kazanılmasına katkı yapmakta mıdır?

1.2.1.Alt Problemler

- Öğrenciler toplumda iyilik yapma davranışında bir azalma görüyorlar mı? Azalma görüyorlarsa bunun sebebinin ne olduğunu düşünüyorlar?
- Öğrenciler maddiyata bağlı olmayan iyilikleri nasıl örneklendiriyorlar?
- Öğrencilerin iyilik yapma nedenleri nelerdir?

- Yapılan iyiliklerin bir başkası tarafından bilinmesi istenen bir şey midir?
- İyilik yapan kişinin bilinmesi ile o kişiye borçlu hissedilir mi?
- Sıra sende; iyilik yapmak, iyilikleri paylaşmak; iyilik yapmanın verdiği keyfi yaşamak ve iyilikleri devamlı kılmak için etkili bir çalışma mıdır?
- Sıra sende de; öğrenci, öğretmen, veli ve personelin birlikte yer alması değerler eğitimi açısından verimli olur mu?
- Sıra sende; okul değerler kültürü oluşturmada etkili midir?

1.3.Varsayımlar

Bilgi toplamak üzere hazırlanan anket sorularına katılımcıların; samimi, içten ve doğru cevaplar verdiği ve araştırma için yapılan kaynak taramasının yeterli olduğu varsayılmıştır.

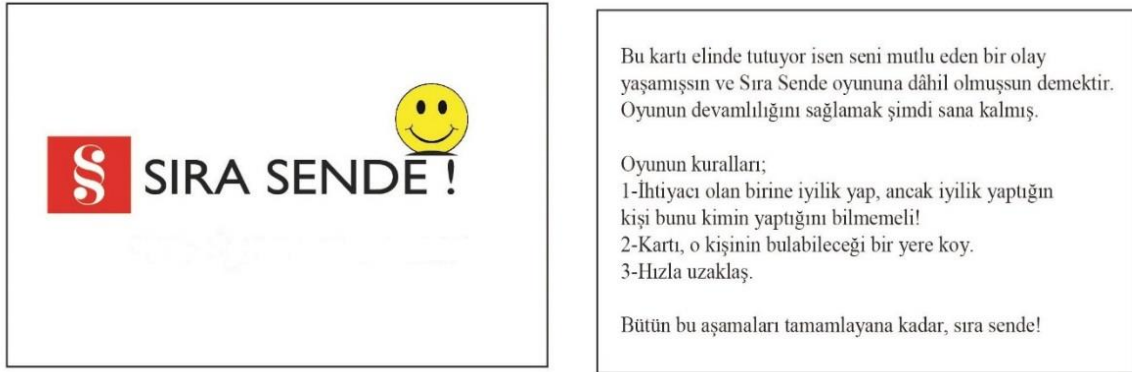
1.4. Sınırlılıklar

2021-2022 eğitim öğretim yılı ilköğretim, ortaokul ve lise öğrencileri ile okullarında görev yapan öğretmenler, idareciler, okul personeli ve veliler ile ekim ve kasım ayları içinde 8 hafta süre ile gönüllü olarak anketlere verdikleri cevaplar neticesinde elde edilen bulgularla sınırlıdır.

2. YÖNTEM

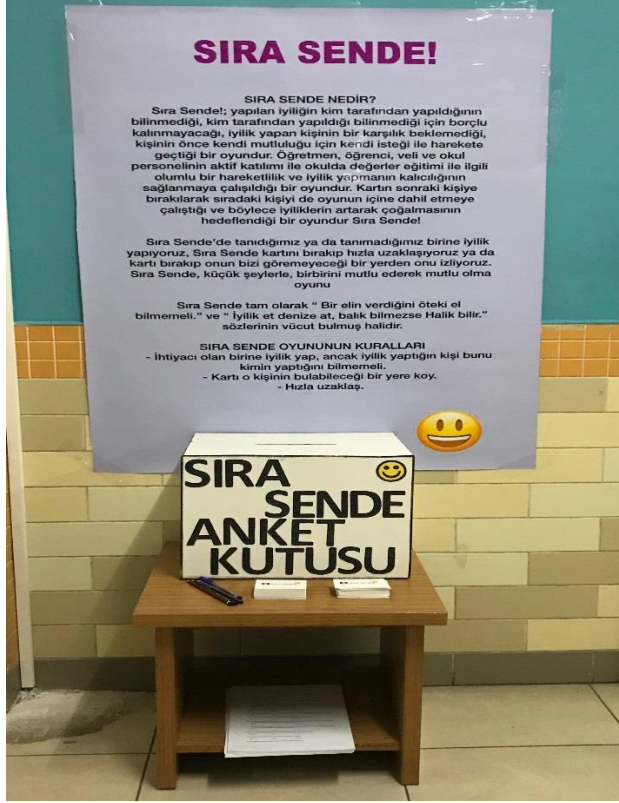
Bu araştırma, Sıra Sende! Oyununun etkisinin incelenmesine yönelik nitel bir çalışma biçiminde tasarlanmıştır. Çalışmamız içerisinde anket, katılımlı gözlem yöntemi ve görüşme teknikleri uygulanmıştır.

Oyunun devamlılığı için bir kart tasarlanmış kartın arka yüzüne kuralları belirten açıklama eklenmiştir (Resim1).

Resim 1. Sıra Sende! Oyun kartı ön ve arka yüzü

Sıra Sende kartları okulların; öğrenci, öğretmen, idareci, okul personeli ve velilerine dağıtılmıştır. Okulların giriş katına ulaşılabilir ve görünür bir kısma projenin dönütleri için anket formları ve doldurulan anket formları için kapalı bir kutu yerleştirilmiştir. Kartlara tekrar ihtiyaç duyanlar için kutunun yanına belli aralıklarla yeni Sıra Sende kartları eklenmiştir (Resim 2).

Resim 2. Okulların giriş katında ulaşılabilir ve görünür bir kısma projenin dönütleri için anket formları ve doldurulan anket formları için kapalı bir kutu yerleştirilmiştir

Araştırma kapsamında düşünür ve fikir adamlarına ait özlü sözler seçilmiş poster yapılarak okul panolarına asılmıştır (Resim 3).

Resim 3. Okul panolarına asılan posterler

Sıra Sende! Nedir?

“Sıra Sende!”; yapılan iyiliğin kim tarafından yapıldığının bilinmediği, kim tarafından yapıldığı bilinmediği için borçlu kalınmayacağı, İyilik yapan kişinin bir karşılık beklemediği, kişinin önce kendi mutluluğu için kendi isteği ile harekete geçtiği bir oyundur. Kartın sonraki kişiye bırakılarak sırada ki kişiyi de oyunun içine dahil etmeye çalıştığı ve böylece iyiliklerin artarak çoğalmasının hedeflendiği bir oyundur Sıra Sende!

Sıra Sende!'de tanıdığımız ya da tanımadığımız birine iyilik yapıyoruz, sıra sende kartı bırakıp hızla uzaklaşıyoruz ya da kartı bırakıp onun bizi göremeyeceği bir yerden onu izliyoruz. Sıra Sende! Küçük şeylerle, birilerini mutlu ederek mutlu olma oyunu.

Sıra Sende! Tam olarak “Bir elin verdiği öteki el bilmemeli” ve “İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir” sözlerinin vücut bulmuş halidir.

Sıra Sende! Oyun Kuralları

- İhtiyacı olan birine iyilik yap, ancak iyilik yaptığın kişi bunu kimin yaptığını bilmemeli
- Kartı o kişinin bulabileceği bir yere koy
- Hızla uzaklaş.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışma; 2021-2022 eğitim öğretim yılında öğrenim gören ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri ile idareciler, öğretmenler, veliler ve okul personelinden oluşan evrende uygulanmıştır. Örneklem ise gönüllü olarak anket dolduran ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmen, idareci, veli ve okul personelinden oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama tekniği olarak anket, katılımlı gözlem yöntemi ve görüşme teknikleri uygulanmıştır.

Açık uçlu 3 maddeden oluşan görüşme soruları hazırlanmıştır. Ekim ayının 2. ve 3. haftası sınıflarda görüşmeye gönüllü katılan öğrencilerin verdiği cevaplar not alınmıştır.

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen 12 soruluk anket formu kullanılmıştır. 2 soru kişisel bilgilerden, 9 soru seçmeli ve 1 soru açık uçludur. Anket formu, araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Beş öğrenci ile Anket Formunun pilot denemesi yapılmıştır. Anket formlarına öğretmen görüşlerinden alınan öneriler ve yapılan denemeler doğrultusunda anket sorularında çeşitli değişiklikler yapılarak son şekli verilmiştir.

2.4. Veri Toplama Aracının Dağıtılması ve Toplanması

Ekim ayının ilk haftası okul girişlerine; sıra sende proje posterleri asılmış, anket formları ve kutusu konmuş, sıra sende kartları eklenmiştir. İyilik ile ilgili özlü sözlerin olduğu posterler panolara asılmıştır. İlk hafta sınıflara girilerek Sıra Sende projesi hakkında bilgiler verilmiş proje tanıtılmıştır. Anket formları için yerleştirilen anket kutusu Kasım ayının 4. haftası veriler toplanarak kaldırılmıştır.

2.5. Proje Verilerinin Analizi

Sekiz haftalık sürede toplanan Sıra Sende! Oyunu anketlerine katılımcıların verdikleri cevaplar içerik analizine tabi tutularak elde edilen veriler üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Uygun şekilde elde edilen veriler herhangi bir değişiklik yapılmadan doğal haliyle sunulmuştur. Yazım, imla kuralları ile ilgili yanlışlarına dokunulmamıştır.

3. BULGULAR

3.1. Gözlem Bulguları

Okul girişlerine; sıra sende proje posterleri asılmış, anket formları ve kutusu konmuş, sıra sende kartları eklenmiştir. İyilik ile ilgili özlü sözlerin olduğu posterler sınıflara asılmıştır. İlk hafta sınıflara girilerek Sıra Sende projesi hakkında bilgiler verilmiş proje tanıtılmıştır.

İlk günlerden itibaren sıra sende projesine ilgi yüksek olmuştur. İlkokul öğrencilerinin ilgisinin erken başladığını bunu ortaokul ve lise öğrencilerinin takip ettiğini söyleyebiliriz. Velilerin olumlu tepkileri, öğretmen ve okul personelinin de katılımı ile sürecin iyi başladığı ve ilerlediği gözlemlenmiştir.

Okul içi bir uygulama olarak planladığımız Sıra sende projesi; okul öğrencilerimizin başka okullar da eğitim gören arkadaşlarına kartları bırakması, yine diğer okullardan öğrencilerin okulumuza kart almaya gelmesi projenin yaygınlaştığını, ilginin arttığını göstermiştir.

3.2. Görüşme Bulguları

Öğrencilere, toplumumuzda iyilik yapma davranışlarında bir azalma görüyor musunuz? Cevabınız evet ise nedenleri nelerdir? Sorusu sorulmuştur alınan cevaplar aşağıda sıralanmıştır.

- Yapılan iyiliğin anlaşılması, çıkar gözetilmesi (27 kişi)
- Güvensizlik (19 kişi)
- Hayatın hızlı akışı (18 kişi)
- Duyarsızlık (17 kişi)
- İyiliğin Allah rızasına dayandırılmaması (11)
- Diğer (kibirlilik, komşuluk ilişkilerinde azalma, yalancılık, teknolojinin olumsuz etkisi)

Öğrencilerin cevaplarından anlaşılıyor ki, iyilik yapma davranışındaki azalmaların temel sebebi toplumsal sorunlardır. Cevaplardan, toplumda artan maddiyata bağlılık ve yapılan iyiliklerde çıkar gözetilmesi ya da çıkar olarak anlaşılması iyilik yapma davranışında azalmanın en temel sebebi olarak görülmektedir. Hayatın hızlı akışının güvensizlik ve duyarsızlığı da beraberinde getirdiği yapılan iyiliğin Allah rızası için olduğunu unutturduğu söylenebilir.

Öğrencilere; herkesin yapabileceği ve masrafı olmayan iyiliklerin neler olduğu sorulmuş ve alınan cevaplar aşağıda sıralanmıştır.

- Hoşgörülü olmak, güler yüzlü olmak tebessüm etmek (21 Kişi)
- Bir arkadaşın kötü bir gün geçirdiğinde ona sarılmak teselli etmek (19 kişi)
- Senin için ne yapabilirim diyebilmek? (17 kişi)
- Bildiğim yararlı bilgileri paylaşmak (14)
- Kalp kırmamak haksızlıklara karşı durabilmek (10)
- Yaşlı, hamile ve hastalara yer vermek (8 kişi)
- Diğer (Anne-Babaya yardım etmek, kendini geliştirmek, v.s.)

Öğrencilerin cevaplarından ilk sıraya yerleşen hoşgörülü olmak, güler yüz göstermek ve tebessüm etmek, toplumumuzdaki tahammülsüzlük problemlerine çözüm üretecektir. Öğrencilerin çoğunlukla bu cevabı vermeleri toplumsal olaylara duyarlı olduklarının da bir göstergesi olabilir.

Öğrencilere iyilik yapma nedenleri sorulmuştur. Alınan cevaplar aşağıda sıralanmıştır.

- Bir başkasına yardımcı olmak için (39 kişi)
 - Mutlu olduğum için (30 kişi)
 - Allah rızası için (21 kişi)
 - Diğer (dinimizin gereği olduğu için, sevap olduğu için, iyiliğin sürmesi için v.s.)
- Öğrenci cevapları gösteriyor ki, iyilik yapılan kişi bir yarar görürken iyiliği yapan kişi de manevi bir kazanç elde etmektedir.

3.3. Anket Bulguları

Tablo.1: Örneklem

Katılımcı	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde
İlkokul Öğrencisi	14	18	32	% 15,09
Ortaokul Öğrencisi	20	28	48	% 22,6
Lise Öğrencisi	22	27	49	% 23,11
Veli	20	39	59	% 27,8
Öğretmen	7	10	17	% 8,01
Personel	4	3	7	% 3,3
Toplam	87	125	212	% 100,00

Anket çalışmasına gönüllü olarak; 32 (%15,09) ilkokul öğrencisi, 48 (%22,6) Ortaokul öğrencisi, 49 (%23,11) lise öğrencisi, 59 (%27,8) Veli, 17(%8,01) Öğretmen ve 7 (%3,3) personel katılmıştır (Tablo.1).

Tablo.2: Toplumumuzda İyilik Yapma Davranışında Azalma Olduğunu Düşünüyor musunuz?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
	Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde	
İlkokul Öğrencisi	%75		%6,25		%18,75		%100	
Ortaokul Öğrencisi	%68,75		%10,4		%20,8		%100	
Lise Öğrencisi	%79,6		%4,08		%16,3		%100	
Veli	%79,66		%8,47		%11,86		%100	
Öğretmen	%64,7		%5,88		%23,5		%100	
Personel	% 71,42		% 14,28		% 14,28		%100	
Toplam	%75		%8,96		%16,03		%100	

Tablo.2 de görüldüğü üzere; toplumumuzda iyilik yapma davranışında bir azalma olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 24 (%75)'ü Evet, 6 (%18,75)'si Kısmen ve 2 (%6,25)'si Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 33(% 68,75)'ü Evet, 10 (%20,8)'u Kısmen ve 5(%10,4)'i Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 39 (% 79,6)'u Evet, 8 (%20,8)'i Kısmen ve 2 (% 16,3)'si Hayır cevabını

vermiştir. 59 Veli'den 47 (% 79,66)'si Evet, 7 (%20,8)'si Kısmen ve 5 (% 11,86)'i Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmenden 11 (% 64,7)'i Evet, 4 (%23,5)'ü Kısmen ve 2 (%5,88)'si Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 5 (% 71,42)'i Evet, 1 (%14,28)'i Kısmen ve 1 (%14,28)'i Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 159 (%75)'u Evet cevabını verirken 34 (%16,03)'ü Kısmen ve 19 (%8,96)'u Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun toplumumuzda iyilik değerinin azaldığına inandığı görülmektedir.

Tablo.3: Herkesin Yapabileceği ve Herhangi bir Maliyeti Olmayan İyiliklerin Olduğunu Düşünüyor musunuz?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%37,5		%28,25		%34,37		%100
Ortaokul Öğrencisi		%58,3		%10,4		%31,25		%100
Lise Öğrencisi		%67,34		%12,24		%20,4		%100
Veli		%86,4		%3,38		%10,16		%100
Öğretmen		%88,2		%0,00		%11,76		%100
Personel		%85,71		%0,00		%14,28		%100
Toplam		%68,39		%10,37		%23,11		%100

Tablo.3 de görüldüğü üzere; Herkesin yapabileceği ve herhangi bir maliyeti olmayan iyiliklerin olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 12 (%37,5)'si Evet, 11 (%34,37)'i Kısmen ve 9 (%28,25)'u Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 28 (%58,3)'i Evet, 15 (%31,25)'i Kısmen ve 5(%10,4)'i Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 33 (% 67,34)'ü Evet, 10 (%20,4)'ü Kısmen ve 6 (%12,24)'sı Hayır cevabını vermiştir. 59 Veli'den 51 (%86,4)'i Evet, 6 (% 10,16)'sı Kısmen ve 2 (% 3,38)'si Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmenden 15 (%88,2)'i Evet, 2 (% 11,76)'si Kısmen ve 0 (%0,00)'ı Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 6 (%85,71)'si Evet, 1 (%14,28)'i Kısmen ve 0 (%0,00)'i Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 145 (%68,39)'i Evet cevabını verirken 49 (% 23,11)'u Kısmen ve 22 (% 10,37)'si Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, herkesin yapabileceği ve herhangi bir maliyeti olmayan iyiliklerin olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Tablo.4: “Özgürce Yapılan İyilikler Olumlu Etkilere Sahipken Zorla/Zor Durumda Yapılan Şeylerde Olumlu Etki Bulunmaz” Cümlesi Sizce Doğru Bir Düşünce midir?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%78,25		%9,37		%12,5		%100
Ortaokul Öğrencisi		%79,16		%4,16		%16,66		%100
Lise Öğrencisi		%79,59		%6,12		%14,28		%100
Veli		%83,05		%1,69		%15,25		%100
Öğretmen		%82,35		%0,00		%17,64		%100
Personel		%85,71		%0,00		%14,28		%100
Toplam		%80,66		%4,24		%15,09		%100

Tablo.2 de görüldüğü üzere; “Özgürce yapılan iyilikler olumlu etkilere sahipken zorla/zor durumda yapılan şeylerde olumlu etki bulunmaz” Cümlesi Sizce Doğru Bir Düşünce midir? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 25 (%78,25)’i Evet, 4 (%12,5)’si Kısmen ve 3 (%9,37)’ü Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 38 (% 79,16)’i Evet, 8 (% 16,66)’i Kısmen ve 2 (% 4,16)’si Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 39 (%79,59)’si Evet, 7 (%14,28)’si Kısmen ve 3 (% 6,12)’ü Hayır cevabını vermiştir. 59 Veli’den 49 (%83,05)’u Evet, 9 (%15,25)’u Kısmen ve 1 (% 1,69)’i Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmen 14 (%82,35)’ü Evet, 3 (%17,64)’ü Kısmen ve 0 (% 0,00)’i Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 6 (%85,71)’si Evet, 1 (%14,25)’i Kısmen ve 0 (% 0,00)’i Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 171 (%80,66)’i Evet cevabını verirken 32 (%15,09)’si Kısmen ve 9 (%4,24)’u Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, özgürce yapılan iyilikler olumlu etkilere sahipken zorla/zor durumda yapılan şeylerde olumlu etki bulunmaz düşüncesindedir.

Tablo.5: “İyilik Yapan Kişinin Kim Olduğunu Bilirsem O’na Borçlu Hissederim” Cümlesi Sizi ifade Eder mi?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%50		%25		%25		%100
Ortaokul Öğrencisi		%52,08		%25		%22,91		%100
Lise Öğrencisi		%53,06		%22,4		%24,48		%100
Veli		%66,1		%13,55		%20,33		%100
Öğretmen		%58,82		%11,76		%29,4		%100
Personel		%57,14		%14,28		%28,57		%100
Toplam		%56,6		%19,81		%23,58		%100

Tablo.5 de görüldüğü üzere; “İyilik Yapan Kişinin Kim Olduğunu Bilirsem O’na Borçlu Hissederim” Cümlesi Sizi ifade Eder mi? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 16 (%50)’sı Evet, 8 (%25)’i Kısmen ve 8 (%25)’i Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 25 (% 52,08)’i Evet, 11 (%22,91)’i Kısmen ve 12 (%25)’si Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 26 (% 53,06)’sı Evet, 12 (%24,48)’si Kısmen ve 11 (%22,4)’i Hayır cevabını vermiştir. 59 Veli’den 39 (% 66,1)’u Evet, 12 (%20,33)’si Kısmen ve 8 (%13,55)’i Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmenden 10 (% 58,82)’u Evet, 5 (%29,4)’i Kısmen ve 2 (%11,76)’si Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 4 (% 57,14)’ü Evet, 2 (%28,57)’si Kısmen ve 1 (%14,28)’i Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 120 (%56,6)’si Evet cevabını verirken 50 (%23,58)’si Kısmen ve 42 (%19,81)’si Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların; iyilik yapan kişiyi bildiklerinde o’na borçlu kalacaklarını düşündüklerini söyleyebiliriz.

Tablo 6. Yaptığınız Bir İyiliğin Başkaları Tarafından Bilinmesini İster miydiniz?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%28,25		%46,75		%25		%100
Ortaokul Öğrencisi		%25		%41,66		%33,33		%100
Lise Öğrencisi		%22,44		%44,88		%32,65		%100
Veli		%13,55		%66,10		%20,33		%100
Öğretmen		%5,88		%76,47		%17,64		%100
Personel		%14,28		%57,14		%28,57		%100
Toplam		%19,81		%53,30		%26,88		%100

Tablo.6 da görüldüğü üzere; Yaptığınız bir iyiliğin başkaları tarafından bilinmesini ister miydiniz? sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 9 (%28,25)'u Evet, 8 (%25)'i Kısmen ve 15 (%46,75)'i Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 12 (% 25)'si Evet, 16 (%33,33)'i Kısmen ve 20 (%41,66)'si Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 11 (%22,44)'sı Evet, 16 (%32,65)'si Kısmen ve 22 (%44,88)'i Hayır cevabını vermiştir. 59 Veli'den 8 (%13,55)'u Evet, 12 (%20,33)'si Kısmen ve 39 (%66,10)'i Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmen'den 1 (% 5,88)'u Evet, 3 (%17,64)'i Kısmen ve 13 (%76,47)'ü Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 1 (% 14,28)'i Evet, 2 (%28,57)'si Kısmen ve 4 (%57,14)'ü Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 42 (%19,81)'i Evet cevabını verirken 57 (%26,88) Kısmen ve 113 (%53,30)'ü Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların yaptığı iyiliğin başkaları tarafından bilinmesini pek istemedikleri söylenebilir.

Tablo.7: Sıra Sende Projesi; İyilik Yapmak, İyilikleri Paylaşmak; iyilik Yapmanın Verdiği Keyfi Yaşamak ve İyilikleri Devamlı Kılmak İçin Etkili Bir Çalışma mıdır?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%68,75		%9,37		%21,87		%100
Ortaokul Öğrencisi		%68,75		%10,41		%20,83		%100
Lise Öğrencisi		%69,38		%8,16		%22,44		%100
Veli		%71,18		%6,77		%22,03		%100
Öğretmen		%70,58		%5,88		%23,52		%100
Personel		%71,42		%14,28		%14,28		%100
Toplam		%69,81		%8,49		%21,69		%100

Tablo.7 de görüldüğü üzere; Sıra sende projesi; iyilik yapmak, iyilikleri paylaşmak; iyilik yapmanın verdiği keyfi yaşamak ve iyilikleri devamlı kılmak için etkili bir çalışma mıdır? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 22 (%68,75)'si Evet, 7 (%21,87)'i Kısmen ve 3 (%9,37)'ü Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 33 (% 68,75)'ü Evet, 10 (%20,83)'i Kısmen ve 5 (%10,41)'si Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 34 (%69,38)'ü Evet, 11 (%22,44)'i Kısmen ve 4 (% 8,16)'ü Hayır cevabını vermiştir. 59 Veli'den 42 (% 71,18)'si Evet, 13 (%22,03)'ü Kısmen ve 4 (% 6,77)'i Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmenden 12 (% 70,58)'u Evet, 4 (%23,52)'ü Kısmen ve 1 (%5,88)'i Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 5 (%71,42)'i Evet, 1 (%14,28)'i Kısmen ve 1 (%14,28)'i Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 148 (%69,81)'si Evet cevabını verirken 46 (%21,69)'si Kısmen ve 18 (%8,49)'si Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcılar sıra sende projesinin; iyilik yapmak, iyilikleri paylaşmak; iyilik yapmanın verdiği keyfi yaşamak ve iyilikleri devamlı kılmak için etkili bir çalışma olduğunu düşündüğünü söyleyebiliriz.

Tablo.8: Sıra Sende Projesinde; Öğrenci, Öğretmen, Veli ve Personelin Birlikte Yer Almasının Değerler Eğitimi Açısından Verimli Olduğunu Düşünüyor musunuz?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%75		%6,25		%18,75		%100
Ortaokul Öğrencisi		%72,91		%8,33		%18,75		%100
Lise Öğrencisi		%75,51		%4,08		%20,40		%100
Veli		%76,27		%3,38		%20,33		%100
Öğretmen		%82,35		%5,88		%11,76		%100
Personel		%71,42		%14,28		%14,28		%100
Toplam		%75,47		%5,66		%18,86		%100

Tablo.8 de görüldüğü üzere; Sıra sende projesinde, öğrenci, öğretmen, veli ve personelin birlikte yer almasının değerler eğitimi açısından verimli olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 24 (%75)'ü evet, 6 (%18,75)'i Kısmen ve 2 (%6,25)'si hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 35 (%72,91)'i evet, 9 (%18,75)'u Kısmen ve 4 (%8,33)'ü hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 37 (%75,51)'si evet, 10 (%20,40)'si Kısmen ve 2 (%4,08)'si hayır cevabını vermiştir. 59 Veli'den 45 (%76,27)'i evet, 12 (%20,33)'si Kısmen ve 2 (%3,38)'si hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmenden 14 (%82,35)'ü evet, 2 (%11,76)'i Kısmen ve 1 (%5,88)'i hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 5 (%71,42)'i evet, 1 (%14,28)'i Kısmen ve 1 (%14,28)'i hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 160 (%75,47)'i evet cevabını verirken 40 (%18,86)'ı Kısmen ve 12 (%5,66)'si hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu sıra sende projesinin; öğrenci, öğretmen, veli ve personelin birlikte yer almasının değerler eğitimi açısından verimli olduğunu düşündüğünü söyleyebiliriz.

Tablo.9: Sıra Sende Projesi Okul Değerler Kültürü Oluşturmada Etkili Olmuş mudur?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%68,75		% 9,37		%21,87		%100
Ortaokul Öğrencisi		%75		%8,33		%16,66		%100
Lise Öğrencisi		%73,46		%4,08		%22,44		%100
Veli		%74,57		%3,38		%22,03		%100
Öğretmen		%76,47		%11,76		%11,76		% 100
Personel		%85,71		%0,00		%14,28		%100
Toplam		%74,05		%6,13		%19,81		%100

Tablo.9 da görüldüğü üzere; Sıra sende projesi okul değerler kültürü oluşturmada etkili olmuş mudur? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 22 (%68,75)'si Evet, 7 (%21,87)'si Kısmen ve 3 (%9,37)'ü Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 36 (% 75)'si Evet, 8 (%16,66)'i Kısmen ve 4 (%8,33)'ü Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 36 (%73,46)'sı Evet, 11 (%22,44)'i Kısmen ve 2 (%4,08)'si Hayır cevabını vermiştir. 59 Veli'den 44 (%74,57)'ü Evet, 13 (%22,03)'ü Kısmen ve 2 (%3,38)'si Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmenden 13 (%76,47)'ü Evet, 2 (%11,76)'i Kısmen ve 2 (%11,76)'si Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 6 (% 85,71)'sı Evet, 1 (%14,28)'i Kısmen ve 0 (%0,00)'i Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 157 (%74,05)'i Evet cevabını verirken 42 (%19,81)'i Kısmen ve 13 (%6,13)'si Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu sıra sende projesinin; okul değerler kültürü oluşturmada etkili olduğunu düşündüğünü söyleyebiliriz.

Tablo.10: Sıra Sende Projesini Arkadaşlarınıza Tavsiye Eder misiniz?

Katılımcı	EVET		HAYIR		KISMEN		TOPLAM	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde		Yüzde
İlkokul Öğrencisi		%90,62		%3,12		%6,25		%100
Ortaokul Öğrencisi		%83,33		%2,08		%14,58		%100
Lise Öğrencisi		%79,59		%4,08		%16,32		%100
Veli		%84,74		%3,38		%11,86		%100
Öğretmen		%88,23		%0,00		%11,76		%100
Personel		%85,71		%0,00		%14,28		%100
Toplam		%84,43		%2,83		%12,73		%100

Tablo.10 da görüldüğü üzere; Sıra sende projesini arkadaşlarınıza tavsiye eder misiniz? Sorusuna 32 İlkokul öğrencisinden 29 (%90,62)'u Evet, 2 (%6,25)'si Kısmen ve 1 (%3,12)'i Hayır cevabını vermiştir. 48 Ortaokul öğrencisinden 40 (%83,33)'i Evet, 7 (%14,58)'si Kısmen ve 1 (%2,08)'i Hayır cevabını vermiştir. 49 Lise öğrencisinden 39 (%79,59)'u Evet, 8 (%16,32)'i Kısmen ve 2 (%4,08)'si Hayır cevabını vermiştir. 59 Veli'den 50 (%84,74)'si Evet, 7 (%11,86)'si Kısmen ve 2 (%3,38)'si Hayır cevabını vermiştir. 17 Öğretmenden 15 (%88,23)'i Evet, 2 (%11,76)'i Kısmen ve 0 (%0,00)'si Hayır cevabını vermiştir. 7 personelden 6 (%85,71)'si Evet, 1 (%14,28)'i Kısmen ve 0 (%0,00)'i Hayır cevabını vermiştir. Toplam 212 katılımcının 179 (%84,43)'u Evet cevabını verirken 27 (%12,73)'si Kısmen ve 6 (%2,83)'si Hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu sıra sende projesini arkadaşlarına önereceğini söylemiştir. Bu durum Sıra Sende oyununun devamlılığı için önemlidir.

3.4. Ankete Katılanların Sıra Sende Projesi İle İlgili Paylaşımları

Katılımcıların; dikkate değer cevaplarından elde edilen bazı doğrudan alıntılar aşağıda verilmiş olup yazım ve imla kurallarında hiçbir değişiklik yapılmamıştır.

3.4.1. İlkokul Öğrencilerinin Paylaşımlarından Örnekler

“...kalemim kaybolduğunda çok üzülmiştim, birisi aynı kalemden almış sıra sende kartı bırakarak 😊”

“...kim bıraktıysa biri sıkma bırakmış sıramın altına ”

“...sınıftaki herkesi seviyorum”

“... için ayşeye teşekkür ettim o benim en sevdiğim arkadaşım ama o değilmiş”

“...babamın sigaralarını kırdım kartı bıraktım beni inşallah anladı”

3.4.2. Ortaokul Öğrencilerinin Paylaşımlarından Örnekler

“Sıra Sende insanın iyilik yapma hevesini artırıyor ”

“Sıra sende yi arkadaşlarıma tavsiye etmem. Çünkü; kartı sıradakine bırakabilmek için iyilik yapıyorsunuz ”

“...Bir arkadaşımın kalbini kırsam, sıra sende aklıma gelir ve de böyle bir şey yapmam. Yani kötü şeyler ya da kötülükler aklıma gelmezdi”

“Sıra Sende, insana iyilik yaptırıyor ve insanda birçok değişiklik oluyor. Ben fazla iyilik yapmıyordum ama bunun sayesinde daha çok iyilik yapıyorum”

“İnsan ileride önceden yaptığı ve çok büyük olan iyiliği hatırlamak isteyebilir”

“Sıra Sende ile insan çok iyi birisi olduğunu hissediyor ”

“...kartı bıraktığımız kişiler onun hevesi ile daha çok iyiliğe yönelir ”

“iyilik benim aklıma yaşlı insanları, çocukları getiriyordu. Şimdi herkese iyilik yapıyorum ”

3.4.3. Lise Öğrencilerinin Paylaşımlarından Örnekler

“...İnsan eline sıra sende kartını aldığı anda saçma geliyor. Mutlu bir anı yaşarken bir köşede sıra sende kartını görmek evet işte bu ve sıra bende”

“İlk başta bakıldığı zaman insana çok sıkıcı geliyor. Üf ne iyiliği diyebiliyor, insan. Sonra, her şeyi biliyoruz da insan gibi yaşamayı biliyor muyuz? Bu sorunun cevabını düşündürüyor insana. Ben sıra sende sayesinde birilerinin farkında olduğumu öğrendim”

“Önceden bir yaşlı gördüğümde içimden yardım etme duygusu uyanmıyordu açıkçası. Fakat şimdi birini gördüm mü içim cız ediyor ve yardıma koşuyorum ”

“Evet hayatımda değişiklik yaptı. İyi insanlar az değilmiş”

“iyiliği yap uzaktan izle muhteşem bir duygu”

“...arkadaşlarım garip garip güldüğümü söylüyorlar”

“Sıra sende ile yaptığım iyilikleri görüyorum, kendi karakterimi tanıyorum ”

“Sıra sende ile pek fazla değiştirmedim beni. Zaten bir Müslüman olarak iyilik yapmak görevimiz”

“...iyiliğin zor ve planlanarak yapılan bir şey olmadığını sadece iyilik yaparak mutlu olabileceğimi fark ettim”

“...iyilik kavramının bildiğimden daha farklı olduğunu gördüm ”

“iyiliği önceden bir şeyler karşılığında yapılır zannedirdim. Sıra sende den sonra iyiliğin karşılıksız olduğunu anladım ”

“Pek fazla değişmedi. Hala eskiden oldu gibi iyiliğin güzel bir şey olduğunu düşünüyorum”

“Dünya da olmasa bile Türkiye’de iyiliğin gücü gösterilmelidir. İnsanlar daima içten gelen seslerini dinlesinler. Belki bu sayede kötülük azalır iyilik çoğalır ”

“...bunu kim yapmıştır düşüncesi bile güzel”

“iyilik bir yere kadar iyiliktir, bir yerden sonra, kullanılma durumuna gelir. kişi ona bir kez yardım amaçlı iyi davrandığınızı görünce, size alışır ve sürekli gelir, bir daha bir daha derken sizin iyilik duygularınız böylece git gide ölmeye başlar. Böyle daha iyi iyiliği yapıyor bu duyguyu yaşıyorum ne o gebe kalıyor ne de ben kullanılan”

“ İyilikler bereketiyle birlikte geri döner derler bende bu çok hızlı gelişti elimde üç tane sıra sende kartı var ya çok seviyorum ya da iyiliklere çok ihtiyacım olduğu farkediliyor”

3.4.4. Veli Paylaşımlarından Örnekler

“...İnsanların birbirlerine ihtiyacı gerçekten var “

“....Sıra sende projesi iyilik davranışı kazandırmada çok etkili bunu gözlemleyebiliyorum”

“ her şey sanal iyilikler bile maalesef, kart sana ulaşınca mecbur hissediyorsun ve bir fırsat yokluyorsun her şey için zaman var”

“İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey olabilir mi?”

“...üstelik bu, hiçbir karşılık beklemeden, hesap gütmekten yapıyor”

“ sıra sende biraz da bencilce, iyilik yapıyor bir köşeden izliyorsun o mutlu oluyor ama mutlu edeni bilmiyor”

“Sıra sende çok samimi, iyilik yaparken, yardım ederken, karşılık beklemiyoruz”

“İnsan bir başkasına değil evvela kendisine iyilik yapar oğlumda bunu gözlemlemek çok güzel”

“Sıra sende, suya atılan taşın oluşturduğu halkalar misali. Önce iyilik yapanı mutlu ediyor sonra iyiliğe muhatap olanı ve sonra bundan haberdar olanı... ve halka büyür gider. Bunun düşüncesi bile güzel”

“Sıra sende, yardım etmeyi özgürce seçmek”

“Kızımın gözündeki mutluluk paha biçilemez çok teşekkür ederim”

3.4.5. Öğretmen Paylaşımlarından Örnekler

“Birine iyilik yaptığınız zaman ne kadar mutlu olduğunuzu hissediyorsunuz. Kendinizi bir şeyi başarırken gördüğünüzde ne hissediyorsanız aynısını birinin yüzünde gülücükler oluşturduğunuzda da hissediyorsunuz, uzaktan o'nu izlerken”

“Gül veren elde gül kokusu kalır. Başkalarının hayatına dokunduğumuzda kendi hayatımızı da iyileştiriyoruz aslında”

“Sıra sende, yoldaki taşı, bir başkasının ayağına takılır da canı yanar endişesiyle kenara itmek gibi...”

3.4.6. Personel Paylaşımlarından Örnekler

“...gerginlik, yorgunluk ve zaman zaman çaresizlikten katılaştığımız bedenlerimize ‘bir iyilik, bir güzellik` yapmanın yolu sıra sende”

4. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

İnsan, yeryüzündeki akıl ve irade sahibi tek canlıdır ve bununla alabildiğince övünür. Dünyayı ayakta tutmak, hayata geliş amacını kavramak, özgüvenini arttırmak, mutlu olmak ve mutlu etmek için aklını ve kalbini kullanarak iyilik yapmalı, iradesini kullanarak da iyilik yapmayı alışkanlık haline getirmelidir. İmkan bulunduğu halde iyilik yapmayı ertelemek ahlaki açıdan riskli bir tutumdur. Her şeyden önce kullanılmayan iyilik duygusu körelir, yok olmaya yüz tutar. Daha da önemlisi iyilik yapma imkanı fiilen yitirilebilir. Fırsat varken onu değerlendirmek gerekir. Fırsat her zaman ele geçmez. İyiliklerimiz kadar mutlu olma hakkımız vardır.

Bu çalışmanın amacı; sıra sende oyununun öğrencilere iyilik değerini kazandırmasındaki etkililiğini tespit etmektir. Aynı zamanda çeşitli sorular sorularak, onların iyilik konusundaki duyarlılıkları ve toplumdaki iyilik eğilimlerine ilişkin algılamaları araştırılmıştır.

Öğrenciler toplumda iyilik yapma davranışında ki azalmayı, toplumda artan maddiyata bağlılık ve yapılan iyiliklerde çıkar gözetilmesi ya da çıkar olarak anlaşılmasına bağlamaktadırlar. Hayatın hızlı akışının güvensizlik ve duyarsızlığı da beraberinde getirdiği yapılan iyiliğin Allah rızası için olduğunu unutturduğunu düşündükleri söylenebilir. Öğrencilerin maddiyata bağlı olmadan yapılabilecek iyilikleri, hoşgörülü olmak, güler yüz göstermek ve tebessüm etmek olarak cevaplamaları toplumsal olaylara duyarlı olduklarının da bir göstergesi olarak görülebilir. Öğrenciler iyilikleri, bir başkasına yardımcı olmak için, mutlu olduğu için, Allah rızası için yapmaktadırlar. İyilik yapılan kişi bir yarar görürken iyiliği yapan kişi de manevi bir kazanç elde etmektedir diyebiliriz.

İyilik yapan kişinin kim olduğunu bilirsem o'na borçlu hissederim görüşü ile yaptığım bir iyiliğin başkaları tarafından bilinmesini isterdim fikri azımsanmayacak kadar fazladır. Ayrıca yaptıkları iyiliğe karşı bir beklenti içine girdikleri de görülmektedir. Bu da göstermektedir ki gerek içinde bulunduğumuz zamanın olumsuz koşulları gerekse iyilik kavramının anlamının giderek değişmekte olması bu tür sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Okul içi bir uygulama olarak planladığımız Sıra sende projesi; okul öğrencilerimizin başka okullar da eğitim gören arkadaşlarına kartları bırakması, yine diğer okullardan öğrencilerin okulumuza kart almaya gelmesi projenin yaygınlaştığını, ilginin arttığını göstermektedir. Sıra sende projesini arkadaşlarına önereceğini söyleyen katılımcıların sayısı da oldukça yüksektir.

Öğrenci, öğretmen, veli ve personelin birlikte yer almasının değerler eğitimi açısından verimli olduğu Sıra sende projesi için; okul değerler kültürü oluşturmada etkili, iyilik yapmak, iyilikleri paylaşmak, iyilik yapmanın verdiği keyfi yaşamak ve iyilikleri devamlı kılmak için etkili bir çalışma olduğunu söyleyebiliriz.

5. ÖNERİLER

Öğrencilerde istedik değerlerin kazandırılmasında bilgisayar ve internet imkanlarından, sinema ve sahne sanatlarından, görsel ve işitsel materyallerle desteklenmiş uygulamalı çalışmalardan, oyunlardan, rol model alınması önemli olduğundan ünlü yazar, Sair, filozof, siyasetçi, sanatçı vb. kişilerin değerlerle ilişkilendirilecek özlü sözlerinden yararlanılması etkin olacaktır.

Değerler eğitiminde oyun etkinliklerine yer verilebilir, özellikle velilerle etkinlikler yapılması aitik duygusu ve paylaşımı güçlendirecektir. Değerler eğitimi ile ilgili okullarda

mutlaka etkinlikler yapılarak bu konu üzerinde farkındalık oluşturulması gereklidir. Yaptığımız anket sonuçları göstermektedir ki okulda hep birlikte bir projede yer almak değerler kültürü oluşturmak anlamında etkili bir yöntemdir.

Değerlerle ilgili etkinlikler; rehberlik ve serbest zaman etkinlik saatlerinde, etkinliklere uygun branş derslerinde, kulüp çalışmalarında ve ders dışı çalışmalarda ilgili öğretmen tarafından yürütülebilir.

Çocukların özdeşim kurabilecekleri ve örnek alabilecekleri tanınmış kişilerin okulda konuk edilmesi önemlidir.

Okul genelinde ve sınıflarda proje çalışmaları gerçekleştirilmesi gerekir. Okul personelinin değerlerle ilgili olarak bilinçlendirilmesi okul değerler kültürü oluşturması açısından önemlidir. Biz de projemizde bu amaçla okulu oluşturan tüm bileşenleri sürece dahil etmeye çalıştık. Kazandırmaya çalıştığımız bu değer ve davranışların kalıcı olması devamlılığa ve işbirliğine bağlıdır.

KAYNAKLAR

- BOSTAN, T., BOSTAN, A., & FARSAK, Ş. (2021). Özel Yetenekli Öğrencilerin Yaşam Doyumu ve Öz Duyarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(6), 83-111.
- BOSTAN, T., BOSTAN, A., SARP KAYA, S., & YABACI, A. (2020a). Lise öğrencilerinin siber zorbalık düzeyleri ve siber zorbalığa karşı verdikleri tepkilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Premium e-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 4(9), 321-332.
- BOSTAN, T., BOSTAN, A., SARP KAYA, S., & YABACI, A. (2020b). Lise öğrencilerinin aleksitimi düzeylerinin yalnızlık ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(59), 2651-2663.
- CEVHERLİ, K. (2014). Okul Öncesinde Değerler Eğitim: Boğaziçi Eğitim Modeli, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- DİLMAÇ, B. (2002). İnsanca Değerler Eğitimi. Ankara: Nobel Yayınları.
- DOĞANAY, A. (2011). Değerler Eğitimi. C. Öztürk (ed.) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. ss. 225–226. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- EKŞİ, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazanılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt I, Sayı 1.(79–96).
- ELBİR, B., & BAĞCI, C. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(1).
- ERGÜN, S. (2013). Ergenlere Verilen Değerler Eğitiminin Öz Düzenleme Stratejilerini Üzerindeki Etkisinin Sınanması, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GÜÇLÜ, M., Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Araştırmalar, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8 Sayı: ,Haziran 2015, www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. ve KUŞDİL, M. E. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45). (59–76).

- ÖZENSEL, E., Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değerler, Değerler Eğitimi Dergisi, C.1, S. 3, 2003
- TEZCAN, M. (1974). Türklerle ilgili stereotipler (kalıp yargılar) ve Türk değerleri üzerine bir deneme. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- TURAN, S. ve Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi.
- YİĞİT, B. (2007). Okul Aile-Çevre İlişkisi ve Eğitimdeki Önemi. Eğitime Bakış Dergisi, 3 (8), 55 – 61.